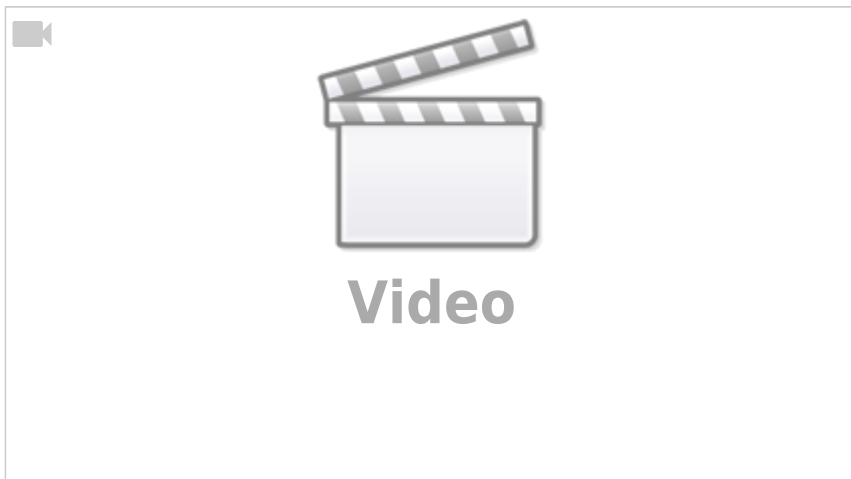

EU-domstolen

[EU-rätt](#) - [Grundläggande principer](#) - [EU:s institutioner](#) - [EU:s lagstiftning](#) - [EU:s rättsordning](#) - [EU-domstolen](#) - [Ordlista EU-rätt](#)

Quiz: <https://forms.office.com/e/r1HCRX1N87>

https://youtube.com/playlist?list=PLrkJgoCPSGwz9zy_cZQLC1AfXKnMvtOL1&si=PY70GG7tUA1uQ-4T

Introduktion

EU-domstolen, även känd som Unionsdomstolen, är en framstående institution inom EU med det officiella namnet Europeiska unionens domstol. Dess huvuduppgift är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av EU:s fördrag. Vid överträdelser startar en **fördragsprocess**. Domstolen betonar att EU bygger på rättsstatens principer och fungerar som en rättsunion.

En av domstolens viktigaste roller är att granska lagenligheten av rättsakter från EU:s institutioner och vid behov ogiltigförklara dem om de strider mot fördragen, likt en **författningsdomstol**. EU-

domstolen hanterar även många olika typer av mål, inklusive **förhandsavgöranden** där nationella domstolar begär tolkningsbesked om unionsrätten. Det är dock inte möjligt att överklaga nationella domstolsbeslut till EU-domstolen.

EU-domstolen, belägen i Luxemburg, är en central juridisk institution för Europeiska unionen. Den består av 27 domare, en från varje medlemsland, utnämnda av medlemsstaternas regeringar i samförstånd för en period på sex år.

Vidare finns Tribunalen, en underinstans till EU-domstolen, som hanterar specifika måltyper för att avlasta domstolens arbetsbörda. Tribunalens domare utses på samma sätt som EU-domstolens. Den behandlar bland annat mål mot EU-institutioner och beslut om EU-varumärken. Tribunalens avgöranden kan överklagas till EU-domstolen, men endast när det gäller juridiska frågor.

EU-domstolens tre skilda roller:

1. **Fördragsprocess** (överträdelse)
2. **Författningsdomstol** (ogiltigförklaring)
3. **Förhandsavgörande** (fråga om EU-rätt)

Mer om dessa tre roller nedan.

Hur säkerställs EU-rätten?

Enskilda personer kan föra talan i nationella domstolar och använda EU-rätten som grund. Detta kan ske genom överklagande av nationella beslut eller genom att medvetet bryta mot nationella regler som strider mot EU-rätten, för att därmed provocera fram en rättslig process. Ett exempel är Franzén-metoden, där en livsmedelshandlare utmanade Systembolagets monopol. För enskilda är detta ofta den enda vägen att få sitt mål bedömt av EU-domstolen, eftersom de i allmänhet saknar rätt att direkt väcka talan inför EU-domstolen. Dessutom kan enskilda inte överklaga nationella domstolars avgöranden vid EU-domstolen. Det som sker är att den nationella domstolen begär ett förhandsavgörande av EU-domstolen (mer nedan).

Kommissionen och **medlemsstaterna** kan föra talan direkt inför EU-domstolen för överträdelser av unionsrätten, men detta är inte en möjlighet som står öppen för enskilda. Kommissionen kan väcka talan mot medlemsstater som inte uppfyller sina skyldigheter. Medlemsstaterna har också möjlighet att väcka talan mot varandra, men detta är sällsynt och oftast föredrar medlemsstater att uppmuntra kommissionen att agera. EU:s egna institutioner och organ kan också bli föremål för talan om de inte följer regler och principer som styr deras verksamheter.

Fördragsprocess

I en fördragsprocess bevakar domstolen att medlemsstaterna följer primärrätten och indirekt sekundärrätt. Här handlar det om att medlemsstat bryter mot befintlig EU-rätt eller inte har implementerat ett direktiv i tid. Det är EU-kommissionen som utövar kontrollen över att medlemsländerna följer EU-rätten. När kommissionen upptäcker ett potentiellt problem, förs en dialog med medlemsstaten. I de fall där problemet inte kan lösas lämnas frågan över till EU-domstolen, där kommissionen kan liknas (var försiktigt med denna jämförelse) vid en åklagare.

Övervakningsprocessen

1. **Utredning:** Kommissionen övervakar kontinuerligt medlemsländernas efterlevnad av EU-rätten. Detta inkluderar att säkerställa att EU-direktiv införlivas korrekt i nationell lagstiftning inom utsatt tid. Processen kan inledas på eget initiativ av kommissionen eller som svar på klagomål från individer, företag eller andra organisationer.
2. **Formella underrättelser:** Om kommissionen finner att ett medlemsland inte har uppfyllt sina skyldigheter, skickar den vanligtvis en formell underrättelse till medlemslandet, som en förfrågan om information eller som en anmärkning på att landet inte har följt EU-rätten.
3. **Motiverat yttrande:** Om medlemslandet inte vidtar adekvata åtgärder som svar på den formella underrättelsen, kan kommissionen utfärda ett motiverat yttrande, som är ett mer formellt steg där kommissionen specificerar hur EU-rätten har överträtts och begär att medlemslandet vidtar åtgärder inom en viss tid.

Åtgärder och sanktioner

1. **Föra ärendet inför EU-domstolen:** Om medlemslandet fortfarande inte efterlever EU-rätten efter det motiverade yttrandet, kan kommissionen välja att föra ärendet inför EU-domstolen.
2. **Domstolsförfarandet:** EU-domstolen prövar ärendet och avgör om medlemslandet har brutit mot sina förpliktelser enligt EU-rätten.
3. **Sanktioner:** Om EU-domstolen finner att ett medlemsland har brutit mot sina förpliktelser, kan landet bli ålagt att vidta nödvändiga åtgärder för att rätta till överträdelsen. Om medlemslandet inte vidtar dessa åtgärder kan det leda till ytterligare rättsliga steg och potentiellt ekonomiska sanktioner, som böter eller dagliga avgifter tills överträdelsen är åtgärdad.

Exempel på överträdelse och sanktioner

- **Ej implementerade direktiv:** Ett vanligt exempel på överträdelse är när ett medlemsland inte implementerar ett direktiv i nationell lagstiftning inom den utsatta tiden. Detta kan leda till rättsliga åtgärder och slutligen till böter eller andra ekonomiska sanktioner om landet fortsätter att inte följa direktivet.
- **Miljölagstiftning:** EU-kommissionen har vid flera tillfällen fört medlemsländer inför EU-domstolen för att inte ha följt EU:s miljölagstiftning, vilket kan resultera i höga böter.
- **Fall med konkurrenslagstiftning:** Medlemsländer som inte uppfyller EU:s konkurrenslagar kan också bli föremål för rättsliga åtgärder och ekonomiska sanktioner.

Författningsdomstol

En av EU-domstolens huvuduppgifter enligt fördragen är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av EU:s fördrag. Det innebär att domstolen inte bara prövar giltigheten av EU-rättsakter utan också övervakar övriga EU-institutioner.

EU-domstolen utför denna granskning genom att pröva ogiltighetstalan mot antagna rättsakter. Detta innebär en ren laglighetsprövning utan att domstolen gör någon bedömning av rättsaktens lämplighet. Om en rättsakt ogiltigförklaras, förlorar den helt sina rättsliga verkningar. Inte sällan är det beslut som ogiltigförklaras.

Svensk domstol saknar denna funktion. I Sverige kan inte domstol ogiltigförklara nationella normer, istället utövar domstolen en normprövningsrätt. Då testar svensk domstolen om t ex en lag, strider mot högre stående rätt. Är så fallet så tillämpas inte lagen i det enskilda fallet. Lagen ogiltigförklaras

däremot inte.

Förhandsavgörande

Till sist ingår EU-domstolen i sin roll, i enlighet med förfarande om förhandsavgörande, i sin roll som uttolkare av EU-rättens regler. Förfarandet används när en nationell domstol har en fråga som de måste döma i där EU-rätten kan behöva beaktas. Det handlar främst om att domstolen måste försäkra sig om att svensk rätt och EU-rätt inte krockar.

Domstolen (underrätt som överrätt) formulerar en rad frågor till EU-domstolen som syftar till att få klarhet i hur EU-rätten ska tolkas, i ljuset av svensk rätt. Ett förhandsavgörande är dock ingen process där omständigheterna i fallet prövas av EU-domstolen. Det enda som sker är en tolkning av EU-rätten. Det är nationell domstol som sedan dömer i frågan (ofta enligt den tolkning man fått genom EU-domstolens förhandsavgörande)

Kan på ytan ses som ett svagt rättsmedel. Men samarbetet mellan nationell domstol och EU-domstolen är en dialog som leder till ett mer effektivt genomslag av EU-rätten i medlemsländerna. Det leder även till en gemensam och enhetlig tolkning och tillämpning (rättsharmonisering).

Det är också ett sätt där individens rätt att få EU-rätt gällande som normalt inte finns - det är en "bakdörr" för en enskild individ (genom nationell domstol) till EU-domstolen. Domstol som i strid mot art. 267 FEUF inte inhämtar förhandsavgörande kan leda till grund för skadeståndstalan för enskild. Därför finns det ett incitament för nationell domstol att, vid osäkerhet, begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Exempel på förhandsavgörande

Rosengren m.fl. (C-170/04)

Högsta Domstolen (HD) i Sverige beslutade att begära ett **förhandsavgörande** från EG-domstolen om de svenska reglerna var förenliga med EU-rätten. Frågorna rörde tolkningen av artiklarna 28, 30 och 31 i EG-fördraget (idag 34, 36, 37 i EUF-fördraget), särskilt med avseende på om importförbudet för alkohol var förenligt med EU-rätten.

- I detta fall ifrågasattes det svenska förbudet mot privatimport av alkohol.
- EU-domstolen bedömde att förbudet mot privatimport av alkohol var en kvantitativ importrestriktion enligt artikel 28 EG.
- Domstolen konstaterade att även om Systembolaget kunde anskaffa alkohol på begäran från privatperson, medförde detta begränsningar för konsumenter jämfört med om de kunde importera alkoholen direkt.
- Domstolen ansåg inte att förbudet var befogat utifrån artikel 30 EG för att skydda folkhälsan, eftersom det inte stod i proportion till målet att begränsa alkoholkonsumtionen eller skydda ungdomar från alkoholens skadeverkningar.

EU-domstolens Roll: EU-domstolen spelade en avgörande roll genom att ge förhandsavgöranden som direkt påverkade den svenska lagstiftningen.

Fokus på Artikel 28 och 30: Fallet handlade om och analyserade tillämpligheten av artikel 28 (som förbjuder kvantitativa importrestriktioner) och artikel 30 (som tillåter restriktioner för att skydda hälsa och liv).

Förbudets effektivitet och proportionalitet: En central fråga var om förbudet var effektivt och proportionellt för att uppnå syftet att skydda folkhälsan, enligt artikel 30.

Konsekvenser för svensk lag: Dessa mål (förhandsavgörandet och domen i HD, NJA 2007 s. 941) ledde till betydande förändringar i hur Sverige reglerar alkoholimport och visade på spänningen mellan nationell lagstiftning och EU-rättens principer.

From:

<https://juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

https://juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=eu_raett:domstolen&rev=1733215022

Last update: 2024/12/03 08:37

